

TÜRK SOSYAL POLİTİKASININ GELİŞİMİ

Osmanlı İmparatorluğunda İşçi Hareketleri

1908 (II. Meşrutiyet)Yılında Gerçekleşen Grevlerin Sonuçları

Sonuçlar 2 başlık altında incelenebilir

1-Ekonomik Sonuçlar

a)Grevlerin Ücretler Üzerindeki Etkisi

- Ücretlerde ciddi artışlar olmuştur. (Savaş ve seferberlik dolayısıyla emeğin kıtlaşması ile işçi örgütlenmelerinin bunun üzerinde önemli bir etkisi vardır)
- Dini bayram tatillerinde çalışmalar da % 50 yüksek ücret ödemesi olmuştur

b)Çalışma Koşulları Üzerindeki Etkileri

- Çalışma süreleri kısaltılmıştır (Şark Demiryolları Şirketinde)
- Tıbbi hizmetlerin geliştirilmesi, işveren tarafından ölüm ve hastalık yardımlarının yapılması

2-Siyasi ve Hukuksal Sonuçlar

TÜRK SOSYAL POLİTİKASININ GELİŞİMİ

Osmanlı İmparatorluğunda İşçi Hareketleri

1908 (II. Meşrutiyet)Yılında Gerçekleşen Grevlerin Sonuçları

2-Siyasi ve Hukuksal Sonuçlar

- 1908-1913 yılları arasında 5 yıl süre ile çok partili bir rejimden söz edilebilir.
- Farklı görüşlerde birçok siyasi parti kurulmuştur ve 1908 grevleri de bu partiler üzerinde etki etmiş ve parti programlarında işçi sorunlarından söz edilmiştir.
- 1908 grevlerinin siyasi sonuçları sendikal örgütlenmeye bir tepki olarak ortaya çıkmıştır.
- Bu tepki Tatil-i Eşgal Yasasının çıkartılması ile somutlaşmıştır. Önce 8 Ekim 1908'de geçici bir yasa çıkartılmış daha sonra 27 Temmuz 1909 tarihinde Tatil-i Eşgal yasası çıkartılmıştır.
- Bu yasanın temel amacı 1908 yılında gerçekleşen işçi hareketlerini ortadan kaldırmaktır.

TÜRK SOSYAL POLİTİKASININ GELİŞİMİ

Osmanlı İmparatorluğunda İşçi Hareketleri

1909 Tatil-i Eşgal Yasası

- Tatil-i Eşgal: **İşin bırakılması** anlamına gelir. Günümüz anlamı ile **grev** demektir.
- Bu yasa, Türk çalışma ilişkileri tarihinde toplu iş ilişkileri konusunda dolaysız düzenlemelerin yapıldığı ilk düzenlemedir.
- İlk düzenleme olmanın yanında çalışma ilişkileri alanında o tarihe kadar üzerinde düzenleme yapılmamış konular düzenlenmiştir. Bunlar;
  1. Sendikalar
  2. İş Uyuşmazlıklarının Uzlaştırılması
  3. Grev

Tatil-i Eşgal Yasası dört açıdan değerlendirilebilir.

- 1- Kapsam Açısından
- 2- İşçi Örgütlenmeleri ve Sendikal Açısından
- 3- İş Uyuşmazlıklarının Çözümü Açısından
- 4- Grev Konusundaki Düzenlemeler Açısından

TÜRK SOSYAL POLİTİKASININ GELİŞİMİ

Osmanlı İmparatorluğunda İşçi Hareketleri

1909 Tatil-i Eşgal Yasası

1- Kapsam Açısından

Bu yasanın kapsamına kamuya yönelik kuruluşlarda çalışanlar girmektedir. Tramvay, liman, genel aydınlatma kuruluşları gibi ...

2- İşçi Örgütlenmeleri ve Sendikal Açidan

Bu yasa kapsamına giren kuruluşlarda sendika kurulması yasaktır cezai müeyyidesi vardır. Ancak bu yasak yasa kapsamındaki kuruluşları kapsamaktadır.

3- İş Uyuşmazlıklarının Çözümü Açısından

Uzlaştırma Kurumu bir barışçı çözüm yolu olarak ilk kez bu yasa ile getirilmiştir. 7 kişiden oluşan bu kurul (3 işçi, 3 işveren ve 1 bakanlık temsilcisi). Bakanlık temsilcisinin oyu bulunmamaktadır. Oybirliği ile karar alınmaktadır.

TÜRK SOSYAL POLİTİKASININ GELİŞİMİ

Osmanlı İmparatorluğunda İşçi Hareketleri

1909 Tatil-i Eşgal Yasası

4- Grev Konusundaki Düzenlemeler Açısından

Uzlaştırma Kurulunda bir uzlaşma sağlanamaması halin de işçilerin iş bırakma hakkı yani grev hakkı doğmaktadır. Ancak yasa greve gitmeyi bazı noktalar ile sınırlamıştır. Bunlar;

- Çalışma özgürlüğünü ortadan kaldırmaya yönelik hareket ve gösterileri yasaklamaktadır
- Çalışma isteyen kişilere yönelik korkutma, cebir ve şiddet kullanmayı ve greve zorlamayı cezai müeyyideye bağlamıştır.
- Genel hizmetlerde istikrarı sağlamak için gerekli olduğu hallerde kamu gücünün kullanılacağı ve savaş veya savaş tehlikesi olan dönemlerde hükümetin uzlaştırma kuruluna yapılan işçi başvurularını incelemeyi ertelemesi ya da incelemesi mümkündür.

Sonuç: Bu üç şartın uygulanmayacağı durumlar dışında sınırlı bir grev özgürlüğünden söz edilebilir.

TÜRK SOSYAL POLİTİKASININ GELİŞİMİ

Osmanlı İmparatorluğunda İşçi Hareketleri

1909 Tatil-i Eşgal Yasası

Yasa Hakkında Değerlendirme

1- Sendika kurmak yasalanmış ama grev sınırlı da olsa yapılabilir gibi bir düzenleme yapılmıştır. Toplu halde örgütlenmenin yasak olduğu bir yerde grev nasıl örgütlenebilir?

2- İşçi hareketlerinin önüne geçilmesi zorunlu süreç getirilmiştir, uzlaştırma süreci işletilmeden greve gidilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla bu uygulanması zor bir aşamadır.

3- Tatil-i Eşgal Yasası 1936 tarihli 3008 sayılı İş Yasasına kadar yürürlükte kalarak grev hareketlerini olumsuz yönde etkileyerek amacına ulaşmıştır.

4- Yasa bir yandan sendikaları yasaklarken diğer yandan sınırlı bir grev özgürlüğü getirmiş bunu da uzlaştırma sürecinin çalıştırılmasına bağlamıştır. Dolayısıyla greve gitme özgürlüğünün önüne iki engel getirilmiştir. Sendikal yasak ile uzlaştırma süreci.

Sonuç: Fiili olarak neredeyse imkansız olan grev yapma özgürlüğü hukuki bir özgürlük olarak düzenlenmiştir.

Uzlaştırma ve Greviden bahsedilmesi yasanın olumlu tarafıdır.